

OPRAVDOVÝ KREŠTĀN

POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.

LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

Predplatná cena:

Na celý rok	2 zl. — kr.
Na pol roka	1 „ — „
Na štvrt roka	— „ 50 „

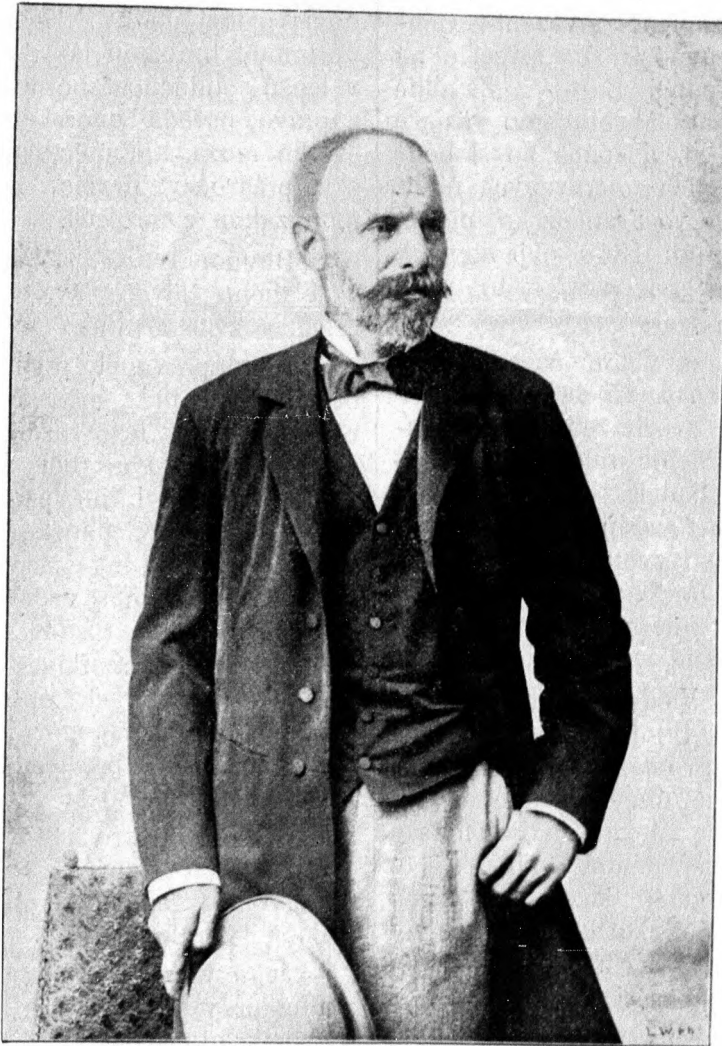
Jednotlivé číslo 3 kr.

Vychodi každú nedel' u.

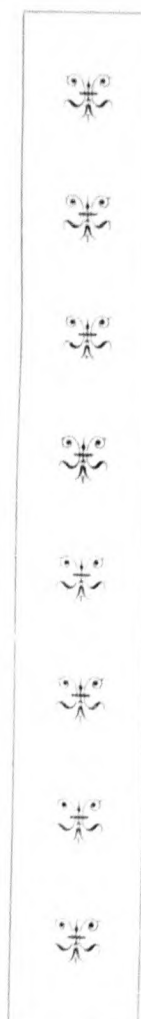
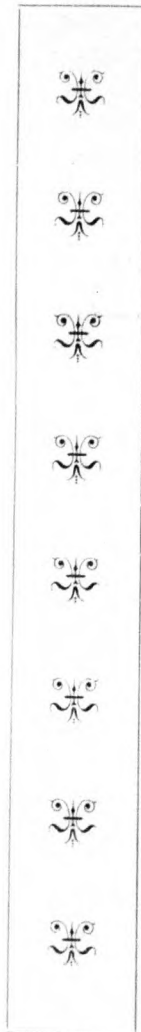
Zodpovedný redaktor a vydavateľ:
VIKTOR HORNÝÁNSZKY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti,
VI. okr., Aradi-utca 14.

Sem sa majú posielat predplatky a dopisy.
Nevyplatené listy sa neprijímajú.

Alexander Plösz.

Deň slobody.

Deň 15. marca je u nás národný sviatok, veď v ten deň boly roku 1848-ho prelomené putá stá a stáročnej poroty. Živšie ako inokedy opanujú nás v tento deň vlastenecké city, vzbudené pamiatkou na veľké dni marcové. Radi sa kocháme v obrazoch, ktoré nám dejepisec o tejto veľkolepej dobe nakreslil. Duch náš zaletí ku hrobom tých vlastencov, ktorí v časoch nášho štátneho znovuzrodenia svojou činnosťou vynikli, ktorí hotoví boli priniesť každú obeť, len aby svoju milovanú vlasť slobodnou a šťastlivou učinili. V deň národného sviatku vďačne si spomenieme na týchto vlastencov a žehnáme ich pamiatku.

Jako keď po dlhej krutej zime teplé lúče jarného slnka roztopia zem kryjúcu ľadovú kôru a tisíce pestre barevného kvietia vyvolajú zo zeme: tak pôsobili veľkolepé myšlienky «slobody, bratstva a rovnoprávnosti» na myseľ a na ducha národov celej strednej Európy. Za dlhé storočia pod fažkým tlakom absolutizmu väziace národy razom opanovala vrelá túžba po slobode a začaly strhať putá so svojich zmeravených údov. Duch slobody zavial najprv vo Francúzsku, potom v Nemecku; 13. marca roku 1848. objavil sa v Austrii a o dva dni neskôršie zavial on už aj u nás.

Uhorsko nachádzalo sa v tom čase v stave preporodenia. Už od roku 1825. borili sa priatelia liberálnych inštitúcií s prívržencami konzervativizmu. Tamí, porozumejúc duchu času, žiadali primerané ústupky; žiadali sotrenie poddanstva; žiadali rovnoprávnosť aspoň pred zákonom; žiadali slobodu tlače. Konzervatívna strana bránila svoje privilegia, pričom podporovaná bola z Viedne, kde v tom čase knieža Metternich držal veslo vlády.

Razom vypukla vo Viedni revolúcia, ktorá Metternicha smietla a v Uhorsku zasvitol deň slobody. Dňa 15. marca shromaždilo sa občanstvo mesta Pešti pred Národné museum, kde po odznení oduševňujúcej básne Alexandra Petőfiho, s radosťou a s veľkým oduševnením privítalo občanstvo prvý plod slobodnej tlače: «Čo žiada národ uhorský?» schvaľujúc každý bod sostaveného nového programu. Zvesť o pohyboch v Pešti rozlietla sa rýchle po celej krajine a učinila veľký dojem tak na krajinský snem v tom čase v Prešporku vydržiavaný, jako aj na viedeňské kruhy. 15. marca r. 1848. začala sa u nás nová doba slobody a preto sa stal tento sviatkom národným.

Uhorsko dostalo zodpovedné ministerium, a týmto stalo sa pánom vlastného osudu a nezá-

viselo od rozmaru viedeňskej vlády. Sedmohradsko, ktoré dosiaľ osobitný snem a osobitnú vládu malo, pripojené bolo ku Uhorsku. Slobodnou stala sa tlač a slobodnými stali sa všetci občania krajiny. Poddanstvo bolo zrušené. Chudoba, ktorá prv len farchy snášala, stala sa účastnou aj občanských práv; a zemanstvo a kňazstvo, ktoré predtým od platenia dane bolo oslobodené, povinné je primerane ku svojmu majetku krajinské farchy snášať. Poddaný stal sa majiteľom gruntu, dežma a panské roboty prestaly.

Závrtná radosť zmocnila sa všetkých uhorských občanov, keď sa tieto reformy zákonom vyhlásily. A keď sa nezadlho vo Viedni protivné snahy objavily, celý uhorský národ chopil sa zbrane, aby svoju mladú slobodu bránil. Do jedného radu stal si Maďar a Slovák, čo verní synovia jednej matky, vlasti uhorskej, úzko spojení úprimnou bratskou láskou a oduševnení nádejou v lepšiu budúcnosť borili sa o závod za pravdu a právo národa uhorského. Manželka nezdržala svojho muža, ani otec syna, keď nepriateľské vojská prekročily hranice, aby násilne odňaly, čo nám zákon zabezpečil.

Rovnoprávnosť, sloboda a bratstvo sú ideále vzdelaného človečenstva a jako také v plnej miere zaslúžia zvelebovania.

Rovnoprávnosť pred zákonom a ohľadom občianskych práv pozívajú uhorskí občania bez rozdielu rodu, bez rozdielu národnosti a náboženstva. Pred tým bolo to ináč. Zákon iné nakladal zemanovi, iné poddanému; súd ináč pokonával pravoty panské a ináč pravoty poddaných. Veď boly také časy, keď poddaný ani len svedoctvo nemohol vydávať oproti pánom. Pre jedného bol teda rozdiel rodu kliatbou, pre druhého bol on prameňom všetkých výhod. Teraz sú práva uhorských občanov jednaké, a to je výbojom onoho preporodenia, ktoré sa s 15. marcom r. 1848 previedlo.

Sloboda, tá zlatá sloboda je najväčším klenotom nášho pokročilého veku. Ona dviha seba-vedomie; zo slabých ona robí hrdinov; ona je prameňom všetkého nadšenia. A slobodu túto vydobil liberálny duch roku 1848-ho.

Jako v úzkom rodinnom kruhu sa vyplňuje a utužuje v srdciach členov rodinný cit spolupatričnosti, tak sa má vyvíňovať a utužovať bratský cit medzi občanmi jednej krajiny, medzi synami jednej vlasti. Tisícročná história Uhorska poskytuje mnohé, veľké dôkazy tejto bratskej lásky občanov, keď títo aj ohľadom materinskej reči alebo náboženstva sa rôznili. Či by sa Uhorsko bolo mohlo udržať čo samostatný štát za toľké

storočia, napriek toľkým nehodám a nepriateľským útokom, keď by občianstvo uhorské nebol spojoval cit spolupatričnosti a bratstva? Či by sme mohli úfať v skvelú budúcnosť vlasti našej, keď by sme nerátali na spoločnú prácu úprimným citom oddaných jej synov? My veríme v túto budúcnosť; my úfame, že rozosievanie národnostného sporu nezakalí vznešené city bratskej lásky, ktorá nás od tisíc rokov úzko spojila jedného ku druhému, ktorá štát uhorský silným a životaschopným učinila.

Pamiatku tohoto významného dňa svätia po celej krajine, svätia ju mládež, svätia ju mužovia, svätia ju aj starci, ktorí roku 1848-ho chrabre, údatne a vífazne bojovali za milú slobodu. Najlepšie tak zasvätime pamiatku tohoto dňa, keď spravíme sľub, že chceme byť osozní a verní synovia vlasti a že chceme byť opravdu vzájomne sa milujúcimi bratmi všetci, ktorí tu na uhorskej pôde žijeme. Chceme byť zvlášte dobrými bratmi s bratmi Maďarmi, ktorí vydobitú slobodu bratsky podelili s nami Slovákmí, ačkoľvek sa našli medzi Slovákmí niektorí poblúdlí, ktorí si zastali do tábora slobodu potlačujúcich.

Slovo k rodákam.

Podivným zdá sa byť, a istotne mnohí pozastaví sa museli na tom, že práve ľudári a neodvislá opposícia všemožne na tom bola, aby strana grófa Apponyiho s liberálnou sa spojila, vlastne aby gróf Apponyi a jeho prívrženci do radov vládu podporujúcej strany vstúpili. Činom týmto snemová opposícia značnú, početnú ztratu utrpela, to sa upierať a tajiť nedá, a oproti tomu zas vládna strana nielen počtom ale aj nevšednými silami zmohutnela. Ťažkou zdá sa byť teda oná námaha, vynajšť opravdovú príčinu podivného zjavu pokračovania ľudárov a neodvislých.

Keby to bolo pohnútkou opposícií, že ony nahliadnuc mlkvosť a jalovosť svojho účinkovania, v zaujatosti synovskej za záujmy vlasti a národa, sosalniť sa usilovali stranu, od ktorej závisí vývin i budúcnosť štátu: v tom páde by sme sa museli radovať, ba vďačnými byť proti hrdinskej bezzistnosti našich opozicionálnych stránok. No, takémuto predpokladaniu, bohužiaľ, chýbuje všetok základ. Nám, tak sa zdá, že i v tomto určoval a smer dával prst Božskej prozreteľnosti, ktorý i odporníkov donútil k osožnej službe.

Ale bola pri tom aj istá prefikanosť a nádej, lenže táto je málo odôvodnená. Neodvislí ablegáti nahliadli, že ich postavenie v živote štátu je úplne nevýsledné, tedy takmer bezúčelné. Politická strana v zákonodarstve len tak je oprávnenou, jestli je

ona vlády schopná. Z našich opozicionálnych strán ale jedine národná strana grófa Apponyiho bola tá, ktorá v páde zmohutnenia, rozmnoženía sa, mohla na základe platného zákona vyrovnania prípadne vládu nastúpiť. Ostatné opozicionálne strany popri nej len asi dekoráciu tvorily. V radoch neodvislých už pred rokami poznal jalovosť takejto politiky Gabriel Ugron a vystavil zásadu, že aj neodvislá strana musí sa postaviť na stanovisko praktickej politiky, aby tak aj ona svojim časom prípadne stala sa vládyschopnou. Ugron síce vystal zo smeru, no praktičnosť jeho smýšľania uznali a osvojili si mnohí z jeho súdruhov. A tak viac ako pravde podobným zdá sa byť, že toto bol základ držania sa neodvislých v oči spojeniu sa národnej a liberálnej strany.

Ľudári zas, — odvrhnutí všetkými ostatnými stranami, radi boli, že počas trudných bojov a zmätkov obštrukcie i oni ako spolufaktor mohli vystupovať s tými, ktorí nimi predtým vo všetkom pohrdali. Boli potrební do počtu, a im dosť už bolo i to, že k ostatným prirátavani boli. Vedeli ale dobre, že zakončením obštrukcie, koniec bude aj jejich sláve a preto, keď pre obštrukciu už i tak ztratu členov utrpeli, radi by boli pri likvidovaní národnej strany niečo ulovíť. V radoch Apponyiho strany úfali sa nájsť troch-štyroch klerikálnych spojencov, o ktorých pevne verili, že skôr sa pripoja k nim, nežly k liberálom. No a v strane šesťnásť členovej štyria nádejní údovia veru mnoho znamenajú keď nie iným, aspoň tým, že takýmto prírastkom zas svojim kriklúnskym spôsobom agitovať by mohli medzi nimi ohlupovaným svetom, že hľa ako sa ľudárstvo zmáha a akí chýrni mužovia pripojili sa k nim. — No úvahy týchto snilcov zmarily sa: k ľudárom nepríjdu k sebe, — vstúpia do seba a pripoja sa ku tým, ktorí cestou zákona, práva a spravodlivosti na blahu vlasti a národa pracovať hotoví sú.

Tak hľa ridením Božím i zlé obrátilo sa k dobrému. V drahej vlasti spásu našu — smer to liberálno demokratický, — podporuje a nikdy padnúť nedá ohromný počet najlepších synov vlasti, ktorí poučení a socelovaní minulosťou, poznajúc potreby verejné a vediac, čo nám schádza, pracovitostou svojou povolani i uspôsobeni sú k tomu, aby vlasť do rozkvetu a slávy priviedli.

Keď tedy s jednej strany s úplnou dôverou môžeme a máme sa spoľahnúť na zmohutnenú liberálnu stranu: vtedy zas povinnosťou našou je spasonosné zásady teže všemožne rozširovať a blud, ľudarmi hlásaný, čím skôr rozptýliť.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Nová politická strana. Pod menom „neodvislá stredná strana“ (függetlenségi középpárt) má sa utvoriť nová parlamentárna strana. Hlavou jej má byť Gabriel Ugron, ktorý v nedeľu 19. marca prednesie svoj program v okrese, ktorý doteraz zastupoval barón Desider Bánffy. Tu bližšie určí povolanie strany, asice povolaním tejto strany bude prevádzať neodvislú politiku, lenže v praktickom smere. Heslom strany bude všetko prijat, čo sa dá ohľadom neodvislosti Uhorska docieľť. Jedným slovom strana táto vytkla si za úlohu: s kroka na krok vydobíjať neodvislosť Uhorska. Táto strana počle členov aj do delegácie. Ugron môže rátať dosiaľ asi na 7—10 prívržencov, na tých totižto, ktorí už stáli predtým pod jeho vedením.

Gabriel Ugron bol počas vyslanectva najzafatejším nepriateľom baróna Bánffyho, nik ho tak ostro, tak drzo nenapádal, jako Ugron. Pri posledných v. íbách ale všade prepadol, kde bol vystúpil a tak sa nedostal do snemu. Neskoršie viacerí neodvislí vyslanci chceli mu svoj okres prepustiť, on ale obeť túto neprijal, hovoriac, že nechce byť členom zákonodarného sboru do tých čias, pokým sa mravy ľudu nenapravia. Tak sa zdá, že Ugron drží mravy ľudu už za napravené, lebo teraz vystúpil čo kandidát ablegátstva asice v Szilágy-Somlóve, ktorý okres dosiaľ zastupoval na sneme barón Bánffy, jeho najväčší protivník. Ugron dosiaľ nemá protikandidáta. Čudná hra osudu je, že za barónom Bánffym bude nasledovať Gabriel Ugron.

Podakovavší sa fõišpáni. Fõišpánska hodnosť byvše dôverné postavenie, všetci fõišpáni pri premene vlády sa zvykli poďakovať. Nový minister vnútra Koloman Széll prijal posiaľ poďakovanie iba dvoch fõišpánov, asice fõišpána solnokskej stolice Gejzu Almássyho, a fõišpána udvarhefskej stolice, grófa Jána Hallera. Ostatní všetci fõišpáni pravdepodobne podržia svoje úrady.

Gróf Július Szapáry bývalý ministerský predseda nebol už vyše 5 rokov v liberálnom klube. Miuulého týždňa zavítal ta a bol srdečne vítaný. Tak sa zdá, že všetci, ktorí sa z jakejkolvek príčiny odtahovali od liberálneho kruhu, teraz znovu ta prichádzajú, čo je len radostný zjav, lebo je zárukou toho, že medzi prívržencomi liberalismu panuje zase úplna shoda.

K snemu upravené prosby. Počas obštrukcie prišlo viac sto prosieb do snemu. Proti známemu Tiszovmu návrhu, ktorý bol v decembri zadal v kruhu liberálnej strany, došlo 496 prosieb, dvakrát toľko prosieb došlo proti mimozákonnému stavu. Všetky tieto prosby uloží snem teraz do archivu, lebo sa staly úplne bezpredmetnými.

Fõišpáni a vláda. Po prevzatí ministerstva vnútra so strany Kolomana Szélla, boli uňho na poklone fõ-

išpáni. Minister vnútra v odpovedi na pozdravujúcu reč prizvukoval, že nežiada od nich iné, len aby to robili v malom, čo on blása vo veľkom, aby totižto všade pannovalo právo, zákon a spravdливость.

KRAJINSKÝ SNEM.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 8. marca. Predseda snemovne oznámil, že sa barón Bánffy následkom vymenovania za hlavného dvorného majstra vzdal vyslanectva; predseda porobí poriadky straniva novej voľby.

Na dennom poriadku bol návrh Polónyiho, aby snem pojednával kráľovský reškrípť, ktorým sa kvóta ustálila na bežiaci rok. K tomuto návrhu prvý hovoril Franc Kossuth. Kráľovský reškrípť drží za protizákonný, lebo v smysle zákona kráľ má iba vtedy určiť kvótu, keď sa ohľadom nej nevedely dohodnúť snemy, totižto náš a rákúsky. Tentoraz ale snemy ešte nepojednávaly otázku kvóty a tak kráľ nemohol rozhodovať. Prosi uspokojivú odpoveď.

Ministerský predseda Széll poukazuje nato, že otázku kvóty pojednávaly kvótové odbory, tieto sa ale nevedely dohodnúť. Ustálenie kvóty bolo koncom decembra predstreté obom snemom, lebo jak uhorská, tak aj rakúska vláda podaly návrh zákona, ktorým sa terajšia kvóta predlžuje na bežiaci rok. Ponevác tento návrh následkom výminečných okolností nemohol byť pojednávaný, ustálil kvótu kráľ. A tak ustálenie toto úplne zodpovedá zákonu, lebo sa len vtedy previedlo, keď kvótu neboly vstave ustáliť ani kvótové odbory ani snemy. Čo sa týče budúcnosti, ministerský predseda bude všemožne natom nástojiť, aby otázka kvóty obapolnou ústupnosťou bola riešená.

Po tejto reči ministerského predsedu, Polónyiho návrh bol odmietnutý.

Zatým prišla na denný poriadok otázka immunity Rakovszkého. Jako známo, vyslanca Rakovszkého chcela policia zavrieť, keď sa počas pouličných výtržností miešal do práv jej. Rakovszky videl v tomto urazenie svojej vyslaneckej immunity, čili bezpečnosti. Pád tento bol oddaný imunitnému odboru, ktorý ale nevidel v tomto urazenie Rakovszkého immunity. Zprávu odboru začal bol snem už prvej pojednávať, teraz ale pokračoval. Gejza Kubinyi neprijíma zprávu odboru, lež navrhuje, aby záležitosť bola nazad daná imunitnému odboru cieľom nového prezkúmania. Edmund Gajári prosi, aby bola zpráva odboru prijatá, lebo opätovným nastolením otázky veru nepreukázeme dobrú službu pokoju. — Snem prijal návrh Kubinyiho.

Nasledoval návrh zákona o provisoriume vyrovnania s Rakúskom. Franc Kossuth neprijíma návrh, prosi snem, aby miesto tohoto prijal jeho návrh, ktorý vláde nakladá, aby uskutočnila samostatné colné územie. Béla Konjathy prijíma Kossuthov návrh, Anton Mócsy avšak vládou zadané provisorium.

Na konci zasadnutia boli podané dve interpellácie v záležitosti nemeš-óčajskej voľby. Ministerský predseda Széll sľúbil, že dá priebeh voľby prezkúmať, a jak sa nespravodlivosť stala, bude trestať.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 9. marca.

Pokračovalo sa v pojednávaní provisoriuma v otázke vyrovnania s Rakúskom. Z Kossuthovskej strany hovorili gróf Alexander Benyovszky, Eugen Polczner a Edmund Barta, ktorí provisorium neprijímajú, z čiastky preto, že si žiadajú samostatné colné územie, z čiastky ale preto, že vláda bola sľúbila, že viac provisorii v otázke vyrovnania nebude.

Na prednesené námietky odpovedal ministerský predseda Széll. Rečník nedrží za príležitostné, aby sa už teraz rozpradla dlhá dišputa o tom, či je pre krajinu osožnejšie samostatné a či spoločné colné územie. Teraz pojednávány návrh iba predlžuje na jeden rok dosavadný stav, obširna dišputa bude vtedy na mieste, keď sa bude pojednávať vyrovnanie. Prosi prijatie provisoriuma a odvrhnutie Kossuthovho návrhu.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 10. marca.

Po reči Štefana Kiss-Kolozsváryho, ktorý tiež prizvukoval potrebu samostatného colného územia bolo provisorium vyrovnania s Rakúskom prijaté.

Zatým sa prešlo na pojednávanie návrhu o dočasnóm sriadení dôchodkov jednotlivých miest a obcí z potravnnej dane.

Referent August Pulszky odporúča návrh k prijatiu. Béla Komjáthy zazlieva, že sa potravné dane ustavične zvyšujú; obširne hovoril o reforme priamych daní.

Finančný minister Lukács uznáva, že sú priame dane veľké, a že sú v tomto ohľade potrebné veľké opravy, lenže terajší okamih není vhodný k tomu, aby sme otázku túto pojednávali. Osvedčil sa, že nikdy nebol priateľom toho, aby sa vyskytujúce potreby zaokrývaly pozdvihnutím daní; odkedy je ministrom nikdy nenarádzal povýšenie daní, ba práve naopak, toto vždy odsudzoval. Po tejto reči bol návrh prijatý. Najbližšie zasadnutie bude v pondelok, vtedy sa začne pojednávať krajinský rozpočet.

Zasadnutie snemovne magnátov dňa 11. marca.

Magnáti pojednávali dnes návrh indemnity. Gróf Imrich Széchenyi ozval sa proti tomu, aby vláda vyberala úroky od daní, ktoré neboly dosiaľ zaplatené. Ponevác sme doteraz nemali zákona, tak nebolo ani termínu k plateniu a tak sa ani nemôžu vyberať úroky.

Finančný minister Lukács hovorí, že návrh indemnity dostal platnosť od 1-ho januára a tým dostala vláda zákonné splnomocnenie k vyberaniu úrokov od nezaplatených daní.

Jágerský arcibiskup Samassa v dlhšej reči tiež dokazuje, že vyberanie úrokov od nezaplatených daní protiví sa dosavadným zákonom.

Po replike finančného ministra bol návrh jednohlasne prijatý.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 13. marca.

Dnes započali vyslanci pojednávať krajinský rozpočet na

bežiaci rok. Referent Ambrus Neményi poukázuc nato, jak správne je rozpočet zostavený, odporúča ho k prijatiu.

Gróf Ján Zichy tým začal reč, že z programnej reči Szélla presvedčil sa o tom, že sa teraz nielen osoba zmenila, lež celý doterajší smer. Dôveru prechováva naproti ministerskému predsedovi, musí ale predsa zrdžanlivé stanovisko zaujať proti nemu, lebo vo vláde nachádzajú sa aj takí mužovia, ktorí boli ministrami aj pod barónom Bánffyom, pod ktorého vládou nepanovala spravodlivosť. Z reči ministerského predsedu iba to ho naplňuje obavou, že sa ani slovom nezmenil o podporovaní malého priemyslu. Nedrží za možné, aby dobrý pomer medzi cirkvou a štátom nastúpil do tých čias, pokiaľ nebudú urážky cirkve napravené. Pokoj nedude do tých čias, pokiaľ nebudú cirkevno-politické zákony zpätvzaté, alebo inými nahradené. V mene ľudovej strany rozpočet neprijíma.

Ján Asbóth zaoberal sa s otázkou socializmu, o ktorom hovorí že sa dá liečiť iba nábožnou výchovou. Súri ochranu robotníkov a nevedomého ľudu. Tých, ktorí k svojmu osobu využítujú biedu a nevedomosť ľudu, treba prísne trestať. Rozpočet prijíma.

Gróf Alexander Benyovszky ponosoval sa, že jak mnoho rozličných daní tlačí plecía ľudu. Že ľud ustavične chudobnie, toho dôkazom je aj ustavičné vyvandrovanie. V každom ohľade sme klesli; pomoc je vstavie poskytovať iba samostatné colné územie. Rozpočet neprijíma.

Posledný rečník bol dnes Béla Komjáthy. Dokazoval, že sa program Széllovej vlády úplne srovnáva s programom Bánffyho, a vzdor tomu národná strana vstúpila do liberálnej strany. Dľa jeho náhľadu privrženci národnej strany mali sa podrobiť novej voľbe, lebo zadali ten program, na základe ktorého boli vyvolení. Rozpočet neprijíma.

Na konci zasadnutia Franc Major interpeloval ministerského predsedu, či je to pravda, že spoločný minister zahraničia chce na brehoch Číny do prenájmu vziať istý kus krajiny.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 14. marca.

Pokračovalo sa v pojednávaní rozpočtu. Rudolf Páder nevie, čo sa vlastne má myseľ pod slovom liberalismus, lebo pochop tento si každý inakšie vysvetľuje. Zvedavý je, jako ho bude pochopovať nový ministerský predseda Széll. Zazlieva, že Széll nevzal do programu napomáhanie chudobných roľníkov. Rozpočet neprijíma.

Franc Kossuth poukazuje na to, že výdavky ohromne zrástly, dosiahly už 500 millionov, popri tom obrovsky vzrastajú aj dlžoby, nielen krajinské ale aj jednotlivcov. Vzrastanie potravných daní drží za nesnesiteľné. Zazlieva, že sa z krajinských peňazí tak málo obracia na poľné hospodárstvo a na verejnú výučbu. Rozpočet neprijíma.

Gróf Albert Apponyi ospravedlňuje, prečo sa národná strana vliala do liberálnej. Asíce preto, že nový ministerský predseda predniesol taký program, ktorý v sebe obsahuje všetko to, čo bolo v programe národnej strany. Povinnosťou národnej strany bolo pripojiť

sa k vláde a napomáhať ju v prevedení programu. Čo sa týče tej námietky Komjáthyho, že sa členovia národnej strany mali podrobiť novej voľbe preto, že sa vliali do liberálnej strany, odpovedá, že to nenie potrebné, lebo národná strana nezadala svoj program, lež s podržaním tobože vliala sa do liberálnej. Rozpočet prijíma.

Finančný minister *Lukács* s radostou vidí, že rečníci nemajú závažných námietok proti rozpočtu. Aj rečník nabliada, že krajinské výdavky sú obrovské, to je ale preto, že sme museli behom posledných 30 rokov dohoniť to, čo sme cez viac stoviek premeškali. Povoláním finančného ministra je dohliadať na to, aby sa zbytočné

výdavky nerobily, popri tom ale musí mať peniaze na všetky skutočné potreby, lebo inakšie nebudeme napredovať. Čo sa týče budúcnosti ubezpečil snem, že popri dostatočnej sporivosti a obozretnosti budeme vstave tie výdavky, ktoré riadny vývin krajiny vyžaduje, z riadnych príjmov zaokrývať. Odkedy je rečník finančným ministrom mnoho pohrôm zastihlo krajinu, následkom ktorých bolo treba mnoho daní odpustiť, a predsa sme gazdovali bez deficitu. Prosi o prijatie rozpočtu.

Béla *Mezőssy* dokazuje, že národ nesnesie žiadne pozdvíženie daní. Rozpočet neprijíma.

Na návrh *Kossatha* snem rozhodol, že v stredu, 15-ho marca, nebude vydržiavať zasadnutie.

Na Jozefa.

«Dokonáno!» — smutno zima stoná;
Mladé jaro «vzkriesenie» zas hlása:
I blíži sa lúčim kvetna vonná,
Čobôž skvitne sadov pestrá krása.

Spevné vtáčky už-už k nám sa majú,
Zun včelíčiek ozíva sa stráňou,
V jarku — rieke rybky sa ihrajú,
Modrý blankyt stle sa nebies báňou.

Chrabrý roľník k oraniu sa chystá,
— Rodná roľa tak vábi ho k sebe, —
Veď odplata prác jeho je istá:
Trud mozoľov rado žehná nebe.

— Nuž nech je jar, — ale potom všade,
Jak' v prírode, tak aj v srdciach ľudu!
Nech nestoja viacej na závade
Slnku lásky — tiesne zášti, bludu.

— A svit prišiel, — i tiesne sa ztratia:
Po čistote, svetle národ žízni. —
No buďme si v mravoch čistých bratia,
V svetle lásky jedni druhým blížni.

Tak príjde jar — všeobecná, slávna,
— A na veky potrvá jej sláva, —
Keď vyhynie lož, podlošť, lešť dávna
Mečom pravdy, zákona a práva.

Štátna škola.

O tomto predmete v našom časopise bolo už písané, napriek tomu ale za povinnosť si držím s touto otázkou ešte raz sa zapodievať na tomto mieste.

Známo, že *Andrej Rojko*, vyslúžený farár štátne školy drží za prameň slobodného murárstva, ba aj za zárod veškerých nemravností. Nedávno zase v chýrniku časopisu menovaného «*Alkotmány*» možno bolo čítať úryvok vraj štatistiky z Francúzska, že tam z pomedzi sto v mravoch pokleslých detí 89 procentov padá na tie deti, ktoré do štátnych škôl chodily. Keby niečo takéhoto iní a nie *Rojko* a «*Alkotmány*» tvrdili, tak by sme tomu uverili.

Že tento chýr «*Alkotmány*» a je bezzákladný a zlomyseľný, to dokážem nasledovne: Dobre

vieme, že štatistiku vo Francúzsku vedie sám štát, ktorý udržiava aj štátne školy. Je to potom možno, žeby on sám proti sebe poburoval, už čo len z toho ohľadu, že «každá liška svoj chvost chváli.» Vezmime ale, že by sa vec tak mala ako ju «*Alkotmány*» udáva a vtedy pýtam sa, že kto by bol tomuto príčinou? Nie li sami kňazia Francúzska? Štát francúzsky natoľko šiel v slobode a vypovedal, že sa on do viery, do výchovy duše nestará a v tomto ohľade slobodnú ruku ponecháva vychovávateľom duše.

Ponevác ale kňazstvo Francúzska je štátom platené a preto nenie veľmi oduševnené za to, k čomu nenie od nikoho nútené. Potom sa ja ani najmenej nečudujem, keď by mravná výchova duše zo štátnych škôl francúzskych chybovala,

lebo veď sa o ňu ani štát, ale ani duchovenstvo nestará.

My to dobre, a veľmi dobre vidíme a vieme, že kam cieľi «Alkotmány» a Rojko a ako chcú dobré meno aj našim štátnym školám pokazif. Pán Rojko ale nech nemyslí že náboženstvo v našich štátnych školách slobodní murári vyučujú a preto o nich zlomyselne nech netára. O vyučovanie náboženstva v štátnych školách stará sa sám štát a k tomuto upotrebuje len ľudí povolaných. Nech pán Rojko vjde raz do štátnej školy, — lebo predpokladám, že jako horlivý priateľ napredovania, v nej za jeho života ešte nebol, keď také neslýchané veci o nej píše — a bude vidieť, že abeceda je tá istá čo v katolíckej škole; číslice sú tiež len od 0 po 9 a mapy sa tiež na vlas srovnávajú. Pravda že by sa mu lepšie páčilo, keď by na nich stála Európa, krajina rímska: gubernátor Karaffa; Ázia, krajina rímska: gubernátor Rojko; Afrika, krajina rímska: gubernátor Lepsényi atď.

Ja sa tomu ani najmenej nečudujem, keď pán Rojko robí rozdiel medzi učením štátnej a medzi učením katolíckej školy, lebo vo Viedni, kde je mnoho Rojkovcov, vyšla od A. Anderka aj taká knižka, ktorej nemecký názov je: «Katolícka knižka pre chorých v desať rečiach.» Keď tedy už aj choroby sú katolícke a nekatolícke, ako by potom nemohla byť aj nekatolícka abeceda?!

Že terazší svet v mravoch aj u nás klesá, to ja aj bez p. Rojku vidím. Tohoto príčinu ale darmo uvažujeme na štátnu školu, ako na barana, ktorý má niesť hriechy voľakoho. Prevrátené časy žijeme! Ten, ktorému je mravná výchova mládeže sverená, skoro ani do školy nekukne, má ohromné dôchodky a je — pánom; ten, ktorému je mládež pre všeobecné vzdelanie sverená a v škole sa potí od rana do večera, má tak malichernú plácu, že svoju ženu a deti z tejže vychovať nemôže — ten je sklávom. Sklávom kňaza a sklávom celej obce! Tento darmo sa usiluje vynahradiť to, čo páňko zameškal, lebo je aj pred svojimi žiakmi, — ktorí majú lepší zrak a sluch nežli my — sklávom. — Darmo je, ale je pravda, že ten dôstojník ztratil všetku moc a úctu pred jeho mužstvom, ktoré bárs len začulo jeho degradovanie.

Raz do jednej školy vstúpil školdozorca a učiteľ si napriek tomu svoju komótku na hlave ponechal. Školdozorca keď sa po prehliadnutí školy odobral a bol od učiteľa vyprevadený, začal mu pre túto nezdvorilosť dohovárať. «Veľkomožný pane» povie tento «trpím na hlavu a počas môjho učenia si ju aspoň komótkou prikryjem. Že som ju ale na hlave ponechal keď ste vy

prišli, urobil som to preto, lebo keď by moji žiaci videli, že este väčší pán jesto nado mnou, tak by som si viacej nedal rady s nimi, mohol by som hneď školu prežehnať! Ja v ich očiach musím byť neobmedzeným páňom, prísny ale spravodlivým trestným sudcom, ich učiteľom a pri tom všetkom aj ich láskavým otcom!» a pravdu mal, lebo keď je jeden učiteľ pred deťmi — čo sa žiaľbohu skoro každý deň opakuje — na jakýkoľvek spôsob urazený alebo ponížený, tam prestáva všetka jeho moc a vplyv, ktoré sú k jeho vznešenému povolaniu neomylnne potrebné, lebo paprsky svetla nemôžu viac prebiť tmú vody života, lebo je už zakalená.

Pán Rojko s tým terazšiu nemravnosť nezamedzí, keď bude na štátne školy vrčať, lebo tieto sú tomu najmenej vina. Nech radšej pošepne spolubratom v Kristu, žeby viacej bdeli, ako do teraz, na výchovu útlej mládeže. Tomu je ešte nie dosť, keď raz do týždňa povie kázeň pred starcami a stareňami, ktorí týždennou ťažkou prácou ukonaní niet divu že driemu. O tých sa už niet čo báť. Tam je ale mládež, o túto treba pečovať. Každý dobrý pastier bedlí viacej na stádo mladé, ktoré na krivé chodníky ľahko poblúdiac poláme si nohy. Základ je hlavná vec pri všetkom. Dom, ktorého základ je pevný, vystojí všetky búrky a nesnádze, ba aj zemetrasenie, keď ale má základ zlý, tak ho je vstave aj ozvena rachotiaceho hromu zvalif.

Štátna škola nielen že zodpovedá všetkým požiadavkám výchovy duše a tela, ale aj najlepšie zodpovedá požiadavkám sociálnym: «Kto má mnoho, nech trpí mnoho; kto ale nemá nič, nech netrpí nič!» Keď sa budeme pridržať tohoto hesla, len vtedy budeme opravdovými dobrodincami chudobného ľudu, ktorý deťmi opsypaný už tone pod farchou telesnej výchovy týchže. Jaká nepravda je to, keď jedna chudobná obec dva razy viac platí na školu a na učiteľa, na faru a kňaza, ako všetká jej ročitá daň obsahuje.

Vezmime, že jedna chudobná obec platí ročite 800 zl. rovnej dane. Na vydržiavanie školy a učiteľa — faru teraz nerátajúc — platí 500 zl. Keď by ale štát prevzal túto školu, tak obec by platila od 800 zl. rovnej dane 5%, to jest 40 zl. a takto tých 460 zl. by doplatil štát. Veď keď táto obec platí 800 zl. dane, z ktorej pár zl. padá na vydržiavanie štátnych škôl iných obcí, prečo že by nechcela — a keď nechce je vinovatá — aby aj jej školu ostatné obce udržaly! Osvieťme ten ľud a už raz obľahčime farchu jeho! Zle je vo tme bojovať a s tmou ešte horšie!

DOPISY.

Felső Zsadány, 7. marca 1899.

Veľactený Pán Redaktor!

V ostatnom mojom dopise som sa zmienil, že keď sa mi zas látka ku dopisu naskytne, nezameškám to sdeliť, a preto teraz, keď túže mám, to aj činím.

Predovšetkým musím spomenúť, že sme zimu mali veľmi ľavú a takmer celkom bez snehu, jedine na začiatku februára padol sneh, ktorý však o pár dní zase úplne zmizol; napriek tomu ale oziminy po tento čas ešte pekne vyzerajú, len to je k obávaniu, že ich teraz panujúce drsné, severné vetry pokazia. Gazdovia sa už chceli chytať do jarnej oračky, lež nastavšie tuhé mrazy prácu túto prekazily. Tak roboty jarne u nás ešte stoja.

Jako všade, tak aj u nás prijalo obecnstvo s úplnou radosťou ten chýr, že sa parlamentárny pokoj opäť navrátil, jako aj zostavenie novej vlády, od ktorej to najlepšie pre vlast čakať môžeme, ináč u nás je celkom ticho a panuje úplný pokoj.

Pred pár dňami zomrel v Horných Hámroch mladý, sotva 38-ročný, nadaný a obľúbený učiteľ Rafael Strbík, zanechajúc po sebe štyri detky a vdovu, to je pri tom najsmutnejšie, že tento mladý chlapík následkom uhryznutia od veverice musel sa tak včasne pobrať do hrobu. Mal totižto v klietke vevericu, ktorá mu z klietky von vyšla, chtiac ju chytiť, uhryzla ho na ruku, od čoho sa krv pokazila, dostal takzvaný brant a behom pár dní k najväčšiemu zarmútku svojej rodiny a celého vidieku skončil. Tento smutný pád nech poučí tých, ktorí sa so zvieratami zaoberajú, aby obezretnejšie s nimi zachodili. Skutočne, človek nevie, čo zapríčiní smrť jeho.

Počuť, že na uprázdnenú stanicu do Hor. Hámrov sa bude aj náš, teraz už nie veľmi obľúbený a trochu priveľa slávu tratiaci pán učiteľ ucbádzať; no, my mu zo srdca prajeme, lež myslíme, že si aj tam rozmyslia, koho budú voliť za učiteľa a že aj tam sú takí ľudia, menovite vrchnosti, ktoré ho poznajú tak, akým sme sa ho my už naučili dobre poznať, lebo ja len to myslím, že učiteľ nemá byť zlostný a neschopný, neumelý dietky má s otcovskou láskou vychovávať, lež nie pri každom najmenšom detskom priestupku palicu, to jest telesný trest nemilosrdne upotrebiť tak, že deti poriadne znaky bitky po svojom útlom tele, ba áno choroby zo školy vynášajú. Takéto zachodenie s deťmi výchovoveda nekáže, lež mnohé iné prostriedky, ktoré však pán učiteľ nepozná, lebo tie veru vo mlyne neučia, tam sa tie nedajú osvojiť, lež ku tomu treba štyriročná veda v učiteľskej pripravovni a ku tomu ustavičné čítanie a študovanie odborných kníh a časopisov, o ktorých — tak sa mi zdá — pán učiteľ nemá ani pochopu.

Dalej tak sa mi zdá, že p. učiteľ vôbec nechce uznať žiaden zákon, žiadnu vrchnosť a myslí si, že môže

robiť to, čo len sám chce a to práve opak toho, čo zákon a vrchnosti nakladajú, lebo však dobre vieme, že školské lavice a vôbec celú školu — navzdor predpisom zákona, vrchností a udržiavateľa školy — svojou zatvrdilosťou, neústupnosťou a priečnosťou hore nohami obrátil. Ja len to myslím, že by pán učiteľ mal to vedieť, že on pre školu bez vedomia školského senátu a bez povolenia obecnej vrchnosti za obecné peniaze samovoľne nič doniesť dať nemôže, v škole žiaden prevrat bez povolenia vrchnosti urobiť nesmie. Keď teda p. učiteľ ani uariadenia vrchností, ani predpisy a zákony nezná, prinútený som mu ja veci tie tuto vysvetliť takto: *Keď učiteľ vidí, že do školy toto, lebo oné treba zaobstaráť, povinnosťou jeho je to préesovi školy oznámiť, ktorý potom potrebu tú oznámi školskému senátu a keď tento potrebu tú uzná, predostre to obecnej vrchnosti potažne obecnému výboru, ktorý buďto potrebné veci pre školu zaopatril nariadiť, alebo tiež odopre.* — Takto sa veci tie majú a nie ináč, jestliže pán učiteľ to v jeho vypnutej a múdrej hlavičke neráči mať, nech si dobre prečítať dá zákon a nariadenia vrchností, alebo najlepšie bude, keď sa to vypýta takých, ktorí vec rozumejú; — lež len tak mne nič, tebe nič v škole robiť to, čo sám chce, neslobodno, lebo v tom páde si p. učiteľ útraty za veci zaopatrené sám zaplatí a za urobený v škole prevrat zodpovednosť jeho prihnutý chrbát a stiahnuté plecia tlačí, nuž a len predpokladám že vie, čo je to zodpovednosť na seba prijať. — Neide to p. učiteľ len tak jednoducho kvitanciu rychtárovi poslať, aby zaplatil, keď predtým o tom nikto žiadnej vedomosti nemal. Obec vďačne obstará potrebné veci pre školu, lež musí to ísť svojou riadnou cestou, nuž ale keď si oni myslia, že nikoho nepotrebujú a že jedine oni môžu všetko robiť tak, jako sami chcú. Ponosujú sa aj to, že nechodia na výborové obecné zasadnutia, nuž a keď sa smiem spýtať — prečože nechodia? Či chcú, aby pre nich rychtár koč poslal? — Však ten kisbíró každému oznámi, kedy je výborové shromaždenie, a ja som presvedčený, že oni vždy majú o tom známosť, lebo však také výborové obecné shromaždenie býva obyčajne dva razy asice na jar pri rozpočtách a v jeseni pri počtách vydržiavané. — Aj o tom sa už vyslovili, že sa tu robí, čo chce, že nieto jedon dvaja smelí ľudia, ktorí by sa ohlásili. Na toto im len to poviem, že obecná vrchnosť má čisté svedomie a hotová je bárstedy sa podriaďiť disciplinárnemu vyšetrovaniu, prečo tedy nepýtajú od patričnej vrchnosti to vyšetrovanie, keď myslia, že sa voľáčo deje nespravedlivo, nezákonne? -- Jestli že ešte raz predstavenstvo obce počuje takúto urážku, môžu byť istý, že si samo bude tože vyšetrovanie oproti sebe žiadať a vtedy kam zabrdnu, nech si sami sebe pripíšu. Čo sa týka urbaniálnych záležitostí, do tých oni nemajú zhola nič.

Ešte jedno im chcem pripomenúť, to jest, nech že tak veľmi pyšno a vyťahnuo nechodia cez ten kostol a nech tak nevyťahujú zpomedzi tých stiahnutých pliec tú hlavu, pozerajúc na všetky strany, kto je v kostole. lebo jestli sa im to ešte raz príhodi, jako minulý piatok

na litaniach, tak vec tú oznámim ďalej a môže byť, že sa aj horšie stane. Či hádam myslia, že sú oni zemský pán celej obce a v kostole idúc cestou, jako páv, pozerajú, ktorí ich poddani sú tam?

Ešte jedno, prosím ich v mene veriacich, nech že pred kázňou aj tú peknú, od starodávna obľúbenú a predpísanú pieseň k sv. Duchu spievajú, veď sa to tak svedčí, či vari s tým chcú robiť napriek pánu farárovi, a chcú aby ho Duch sv. neosvietil? No, v tom ich už Pán Boh nevyslyší, lebo pán farár aj bez toho dobre zakáže, to je stará vec.

Známy občan.

BESEDNICA.

Kabát.

— Humoreska. —

„Čože? — —“

Žiadna odpoveď, hlboké ticho.

„Myslím, že nie si hluchá ani nemá?!“

Zas ani slova. Začínalo mi byť teplo a na ústa tlačila sa mi jedovatá poznámka. Tento tichý, mlčanlivý boj, ktorý proti mne viedla družka, ktorú ku mne osud pripútal a ktorej bolo súdené sdielať so mnou strach i slasti života, trval s tvrdohlavou vytrvalosťou už tretí deň. Mohol som prísť kedykoľvek domov v posledných dňoch, mohol som byť istý, že môj pozdrav pohltnú steny môjho bytu bez odpovede a že obligátne polúbenie prijme moja žena jako dávku korenia lebo žľče. Všetko bolo hore nohami obrátené; bol som v postavení kapitána, proti ktorému vypukla zjavná revolúcia. Jeho vojakov, lebo sa tento hnev chytil i našej slúžky. Spozoroval som, že kedykoľvek vstúpila táto potmešilá slúžka do chyže, aby mi poslúžila, alebo priniesla obed, dívala sa na mňa s prejavom zjavnej neľúbosti, ba pohrdania. A okolo seba videl som svoju ženu, inokedy tak jarú, veselú jako škovránok, blúdiť s nemými výčitkami v očiach. Tušil som spiknutie a dozrel vo mne úmysel siahnuť k ostrým, trebárs i výminečným poriadkom, aby vzpor potlačil čo najrýchlejšie. Ešte naposled však som sa opanoval a vstúpiať do kuchyne, riekol som zcela mierumilovne, jako minister, ktorý činí posledný pokus diplomatického vyjednávania:

„Odkázali mi od Jablonských, že pôjdu odpoľudnia niekam na ďalší výlet. Máme ísť s nimi. Pôjdeme?“

„Nie, aspoň ja nie!“

Prvé štyri slová prehovorila teraz moja stará od troch dní!

„A prečo?“

Chcela odpovedať, ale mocné pohnutie a celý vodorád slzi prerušoval jej reč, keď hovorila s plačom:

„Ešte sa pýtaš! Či nevidíš, že na nás všetcia v susedstve už prstom ukazujú? Hanbím sa s tebou vyjsť von. Ale ja viem, to ty naschvál, aby si sa zbavil mojej spoločnosti, ktorá ti prekáža v kréme a bohvie snáď kde ešte — —“

Ďalej nemohla. Plakala teraz hlasite, jakoby stála nad hrobom najmilejšej bytosti, neschopná slova. Ostatne toho nepotrebovala, lebo dostalo sa jej výdatnej pomoci v osobe Pepky, ktorá odhodiac odhodlane svoju bývalú úctivosť k svojmu pánovi, ujala sa svojej panej a preniesla tiež so slzami v očiach:

„Je to pravda, mladý pán! Každý na nich ukazuje. Dievčatá po susedstve sa mi smejú, že u takého pána slúžim. Mali počut včera u susedov, keď sme šaty manguovali — —“

Teraz už bola miera preplnená.

„Čo trepete?“ zkríkol som zúrivo.

„Čo trepem? Poviem to,“ riekla Pepka, nabývajúce čím ďalej väčšej odvahy, „myslím, že by si už tiež mohli kúpiť nový kabát a nechodiť tak ošklbaný. Každý na to ukazuje!“

Zostal som ako obromený. To je tedy príčina tichej revolúcie! Nevinný môj kabát, zcela úctyhodný dobrotou i vekom, on je tedy príčinou tých múk, ktorými sme sa už tretí deň navzájem týrali. Ó majster Machulka, poď sem a viď čierny nevďak v plnej jeho ohavnosti! Tvoje dielo, na ktorom si tak pilne pracoval, ktoré si s takou láskou obdivoval pred rokom, keď si mi ho po najprv obliekol, tento výtvar tvojich umelých rúk je dnes predmetom opovrzenia slúžiek z celého domu a snáď i z celej ulice!

Obrátil som sa do chyže a začal som prezerat nešťastný kabát. Ale čím viac som naň hľadel, tým hlbšie vo mne utvrdzovalo sa presvedčenie o jeho nevine, a tým viac sa mi zdaly vhodnými slová Pilátove: „Ja žiadnej viny na ňom nenachodím!“

Mimo to kázal mi to ohrozený rešpekt a reputácia, aby nekapituloval pred ženskou vrtkosťou a márnivosťou. Preriekol som tedy, jako myslím, s rozhodnosťou:

„Kabát je ešte dobrý, vydrží ešte rok!“

Dva páry očí na mne spočívaly za tie slová s najväčším rozhorčením. V Pepkiných zdalo sa mi docela blesknutie čohosi jako tichá útrpnosť.

Buchol som na to dvermi a toho dňa sa podobal náš byt ústavu hluchonemých. Chodili sme kolo seba bez toho, žeby sme slova prehovorili. Bez vyslovenia najmenšieho slovka nato rano druhého dňa som odišiel z domu, netušiac, jaké ma očakáva v poludnie prekvapenie. Keď totiž som vstúpil, vnišla za mnou žena do chyže a riekla ticho:

„Pepka dala výpoveď!“

„Dobre, nech ide k čertu! A prečo?“

„Nebude slúžiť u pána, po ktorom ukazujú slúžky z celej ulice. Tiež ovocinárka si toho už všimla!“

Videl som, že môj vzdor hynie jako súňah na jar-nom slnku. Prestávaly žarty. Slúžky z celej ulice to chcujú, kofa to chce, nie, nenie pomoci. Verejná mienka bola proti mne. Spomenul som si na slovo: „Hlas Indu, hlas boží!“ To rozhodlo a zvolal som:

„Pepka!“

Vnišla s nemým vzdorom, s drzosťou tvora, ktorý sa už cíti byť voľným.

„Vráťte panej knižku a zajdite hneď po obede k majstrovi Machulkovi. Nech príde hneď, že čakám!“

To účinkovalo. Jako blesk mibol sa širokou tvárou Pepky spokojný výraz i riekla už smierlive i omluvne zároveň:

„Nech mi to nemajú za zlé, mladý pán, mne by to bolo jedno, ale veria mi, ja som nž nemohla vydržať s tými ľuďmi!“

„No dobre, len už choďte!“

Nastalo prímerie, chmúry zmizly razom s oblohy našej domácnosti a poprvé po dňoch búrky sme sa zas u stolu smiali jako pred tým. Odpoľudnia, sotva som vstal od stola, zaklepané diškrétne na dvere a nimi vskackal do chyže svojím drobným krokom majster Machulka, nesúc pod pazuchou obrovskú knihu s muštrami súkna, ktoré ochotný majster privliekol so sebou a teraz všetky muštry jednu za druhou ukazoval pred očima komissie, na ktorej i Pepka brala značného podielu. Utkvel som očima na jeduej látke, ktorá sa mi pozdala svojou striezlivou barvou.

„Snáď by si nechcel?..“ a oči žepine spočinuly na mne s výrazom podivu.

„No, čo tej látke schádza?“

„Všetko! Nenie moderná, má takú barvu jako kapucínska kamža —“

A Pepka doložila:

„Vypadali by v tom jako starý dedinský kostolník!“

Nový odpor ma podráždil, že som zvolal rozhodne:

„Majster Machulka! Kto bude ten kabát nosiť?“

„No, snáď vy, pane?!“

„Ergo, urobíte kabát, jaký ja chcem!“

Nový krik, nová búrka. V tej chvíli cítil som hlbokú záviť k divochom australských ostrovov, ktorí pre svoje šaty nemajú najmenších domácich rozbrojov. Koniec-koncov bol, že som znovu hanebne kapituloval a dľa rady ženinej i Pepkinej som svolil, aby majster Machulka vo svojej dielni zbotovil kabát modernejšieho vzoru a najmodernejšieho strihu.

Odporúčam ctihodného majstra všetkým známym i neznámym. Keď by inej enosti nemal, má aspoň jednu a to, myslím, jeho stavu vzácnu. Rýchlosť. Prišlej soboty objavila sa opäť jeho tanečnicka postava v mojom byte, prinášajúce tak očakávaný, toľko slzami i zápasmi vykúpený kabát. Bol to slávnostný, povznášajúci okamih, keď svoje dielo s láskou otcovskou rozvíňoval a pomáhal mi ho obliekať.

„Tak ho oprobujeme pane?“

Svliekol som svoj starý kabát, ktorého výzor zdal sa mi vyčítať nevďak i slabosť, s jakou som ho zaprel a zvolil k jeho pokoreniu. Skúsené prsty majstrove daly sa vtláčovať moje svaly a bruď do ich nového príbytku. Nepožehkala ma práve príroda nadbytkom tuku a sily, zlomyseľní priatelia dokonca tvrdia, že mohla byť o hodne štedrejšia, lež preto nový výrobok majstra Machulku zdal sa byť v ramenách šitým pre pidimužika. Za to na-

predku bolo miesta ešte pre jedného. Do dues sa otriasam pri myšlienke na dojem, ktorý vo mne vtedy nezdarne ušitý kabát Machulkov vyvolal! Majster spozoroval i sám chybu a strhnul so mňa kabáta a zahrnel neobvyklým u neho hlasom:

„Ten talpaj! To mám nového tovaryša. Počkaj, pôjdeš o hodinu!“

A zmiernil hlas, obrátil sa ku mne omluvne:

„Nemajte za zle pane, za tri dni urobím kabát nový. Ja za to nemôžem, na moju dušu!“

To riekol a zmiznul majster Machulka svojím tichým krokom z chyže. Nastaly nové tri dni očakávania a túhy, ktoré skutočne byly s uznania hodnou prisnosťou ukojené. Vo stredu prišiel môj dodavateľ a s tvárou žiarivou od pýchy priniesol kabát nový. Pekný, solidne robený. Boli sme spokojní všetci. Majster prezrel zaľúbené svoje dielo i zvolal od radosti:

„Jako keďby ho ulial, pane. V celom kráľovstve netrafi krajčír lepšie kabát ušit!“

Veril som majstrovi a prepustil ho v najväčšej milosti a s uistením, že na prvého dám mu väčšiu čiastku na konto.

Bolo tedy po starosti. Mój nový kabát vykonal skutočne svoju očakávanú úlohu. Doma bol pokoj, slúžky v susedstve mlčaly, ba pozdravovaly ma, dôkaz toho, že som svoju temer už zahrabanú reputáciu zachránil. I dolnejší zeleninár pomáčekal svoju usmolenú čiapku. Bolo by čiernym nevďakom, aby majstra Machulku za toto obnovenie mieru a zachránenie rešpektu snáď nechal čakať na peniaze. Sobral som tedy, jakmile som dostal väčší obnos a zamieril k jeho výkladu.

Stál vo dverách svojho závodu a prívetive ma vital. Už, už siahol som po klobúku, aby sa poďakoval za veľký pozdrav, lež nestalo sa. Stalo sa niečo, čo ma v pravom slova smysle omráčilo a zhrozilo. Náhodou som pozrel do jeho výkladnej skrine a ruka siahajúca ku klobúku zdrevenela úžasom. Vo výklade vidím ohromný kriklavý nápis:

„Najnovšia móda.“

A pod týmto nápisom visel, ten pre mňa na posmech sveta ušitý a opovržením a rozhorčením odhodенý kabát, ktorý sám Machulka pred pár dňami uznal za neupotrebitelný! Majstrovi neušiel môj úžas i pristúpil ku mne, riekol s čertovskou zehytralosťou:

„Vy sa čndujete pane! Rozmyslel som si to. Bolo by škoda látky i práce!“

„Ale kto to kúpi, takú nestvoru?!“ zvolal som preberajúce sa z prekvapenia.

„Kto? To uvidíte, pane. Nenie bláznovstvo, na ktoré by sa ľudia nedali chytiť!“ A plesknul si významne na čelo usmial sa tak, že som čítal v tom celú jeho špekuláciu.

„Ale predaf sa to musí vedieť! Daf tomu pekné meno! Nová móda, a ide to jako voda.“

A dodal: „Tak sa robí móda!“

V málo dňoch už dostalo sa mi poučenia o prav-

divosti slov majstrových. Diabolsky rafinované umenie koristiť so slabosti ľudskej, slávil skutočne triumfy.

Na uliciach potkával som čím ďalej tým hustejšie mužské postavy „v novej móde Machulkovej.“ Z počiatku mal som z toho tajné potešenie, a kedykoľvek stojac s majstrom Machulkom som spatril takú smiešnu figúru, vymenil som so svojím dodavateľom zlomyslný, škodofúby pohľad. Radosť moja však trvala krátko, ťažko mi bolo privykať za moju škodofúbosť. K svojmu úžasu som spozoroval, že sa začínajú opakovať prvejšie súcitné pohľady na môj nový kabát a môj úžas dostúpil vrcholu, keď som zaslúchol na schodoch razom, idúc domov dobre slyšiteľné slová:

„Ten človek je vo svojich kabátoch vždycky o kopu rokov po zašu. Boh vie, po ktorom strýkovi ich vždycky zdedí!“

Bol by vraždil ľudí na potkanie. V každých očiach domnieval som sa vidieť výsmech a poznámku.

„Kam v takomto kabáte, človeče? Spal si za mesiace?“

Oh, boly to desné dni! Môj kabát pár dní nový a už je zapovrhnutý na novo a to fušerstvom, ktorého sa sám jeho tvorca pred mesiacom zľakol jako pekelných karikatúr! Lež nebolo pomoci. Solídny kabát povesený bol do kasne a na jeho miesto nastúpil nový, dľa „novej módy,“ v ktorom som sa mal škrtiť pre úzkosť jeho goliera.

Dlho som sa bránil, ale konečne vidiac nezbytnosť, objednal som si kabát dľa „novej módy.“ Druhého dňa zavolať som žida, aby kúpil kabát, ktorý som sotva nosil vyše týždňa.

Žid prišiel, prehliadnul kabát a hodil ho s opovržením späť: „Dajte pokoj, kto by to kúpil, ani murár k podávaniu tehál!“ Povesil som záhanbený kabát na staré miesto. Teraz trniem len strachom, kedy dôjde rad i na môj nove zhotovený kabát dľa „novej módy“

Dľa Ant. Nečáseka.

ZDRAVOTNÍCTVO.

O zdravom a nezdravom ovvetrí

Človek bez ovvetria práve tak nemôže byť živý jako ryba bez vody. Jako táto v stojacej a v smradlavej barine musí zdochnúť, tak aj človek v zkaženom, zdusenom ovvetrí dlho vydržať nemože. Chceme-li teda byť zdraví, vždycky zdraví, požívajme čerstvé ovvetrie. Z tej príčiny okná toho príbytku, v ktorom bydlíme, taktiež okná komory, v ktorej spávame, otvárajme, žeby čerstvé ovvetrie dnu prišlo. Náš ľud hreší proti svojmu zdraviu, keď okná príbytku na zimu zamazuje, aby zima z vonku do chyže nevchádzala, tedy čerstvému ovvetriu, ktoré je dušou zdravia človeka, vchádzať bráni. Len na noc sa okná majú zavierať, lebo v noci aj zeliny, tak zdravé ovvetrie ako vo dne, keď ich slnce opaľuje, zo seba nevydávajú.

Častejšie tiež na slobodné ovvetrie vychádzajme, zvlášte jak nás zamestnanie viaže k izbe; jako na pr. remeselníci, telo naše pohybujme. Vtedy sa všetky údy tela, zvlášte žily posilňujú a krv červenosti dostáva, ano aj duch nabýva veselosti. Ľudia, ktorí takto nečinia, lež vždy zdusené izbenné ovvetrie dýchajú, bývajú chorľavými.

Takýto ľudia sú bľadí, tváre majú oduté, ich oči sú smutné a celé telo nevládne. Čerstvé ovvetrie očisťuje krv od škodlivých čiastok a dodáva jej čerenej barvy.

Čo sa povahy ovvetria týka, pripomenúť treba, že jasné, suché, ľahodne-teplé, mierno-ťažké ovvetrie je všeobecne zdravé.

Miesta, kde mierny vetriček veje, grunty suché sú zdravé. Na vrchoch je zdravšie ovvetrie ako v dolinách, taktiež v dedinách, hájoch, kde vetor slobodne veje, kde liečivé rastliny výpary ovvetria prečisťujú, ako v mestách.

Rovné ovvetrie na výšinách (planinách) je zdravšie nežli na nízkych, vlhkých a bahnatých miestach.

Také ovvetrie vlasti našej, jemuz sme my zvykli, býva všeobecne zdravšie nežli cudzozemské.

Náš milý hornouhorský kraj má zvlášte zdravé ovvetrie. Zkažené ovvetrie nachádza sa v každom zavrenom príbytku, kde sa mnoho ľudí zdržuje (v školách, v miestach shromaždení), taktiež v dlhých zavrených pivniciach, sýpkach, truhlách a v novo bielených príbytkoch.

Škodlivé pary vystupujú z uhlia, taktiež vychádzajú aj z rastlín a zo silnú vôňu vydávajúcich bylín a kvetov, keď sú cez noc v zavrených izbách položené.

Podobne zo všetkých kysnúcich vecí: z vína, z octu, z terpentínu vystupujú škodlivé pary.

Hnilé pary zo starých hnojní, bahien vystupujúce, mnohých tak omráčia, že od nich ako mrtví na zem padnú.

Jako liečiť popáleniny.

Na popáleniny je veľmi dobrý liek ľanový olej pomiešaný s bielkom vajca, touto miešaninou pomocou pierka potrieme popálené miesto a potom ho obviažeme mäkkým plátnom, ktoré sme prv v chladnej vode vymočili a vyžmákali. Týmto spôsobom bôľ hneď prestane a rana sa chytró zahojí.

Protí nátke.

Do nejakej hľbokej širokej nádoby vlejme za jednu malú lyžičku kamforového špiritusu a zatým naplníme nádobu do poly horúcou vodou. Prv ale zpravme z papieru lievik a zo špicateho konca odrežeme toľko, aby sa nám do otvoru nos vstrčil. Tento lievik položíme na nádobu a 10—12 minút vdýchajme nosom kamforové pary. Toto opakujme asi každé štyri hodiny, nátká po štvrtom vdychaní obyčajne celkom prestane.

Na jar.

Ja som velebný lúč z ďaleka prichodím,
Kde sa slnce skveje plameňom lúbezným.
To milé slniečko dolu na zem zblialdo,
Ktorú to mraziško v putá ľadu zlialo.
„O ty svete biedny! ó ty zeme smutná!“
Tak pravi slniečko: ľúto mi je teba.
Zatým rečie ku mne, ku svojmu sluhovi,
Najskvejucejšiemu vŕl papršlekoví:

„Chodže a pospiechaj, zostúp dolu na zem,
Jej drzosti rozbor, ľadoväzbu zažeň!
Kde je zpusťovanie, tam život vyčaruj,
A spoločne s tvorstvom vesel sa a raduj!
Človek nech okriesi, príroda oživí,
Jaro hneď za tebou nech sa tiež objaví!“
Jak mi uloženo, tak som aj učinil,
Zostúpiac sem na zem, hneď som takto pravil:

„Strome zelenaj sa, potôčik zblnkotaj,
Precítni kvietocku, ty motýľček lietaj;
Tráva vyjď zo zeme, vetríček ponad ňou,
Na konári vtáčik sláv Boha pieseňkou!“
A tak sa i stalo; zima, mráz odišly,
Príroda precítna a ľudstvo sa teší,
Že lúč slnca zaraz milú jar zobudil,
Radost a blaženost novú zas spôsobil.

A. R.

Alexander Plósz.

(K vyobrazeniu).

Nový minister pravosúdia Alexander Plósz, ktorého podobizňu podávame na prvej strane, je práve 52ročný. Bol ešte cele mladý, 23ročný, keď s výtečným prosperom skončil svoje právnické štúdiá a obdržal titul doktora práv. Majúc advokátsky diplom, otvoril si advokátsku kanceláriu, avšak už po štyrročnom účinkovaní povolaný bol vládou za profesora na právnickú univerzitu v Koložváre. Mladý, sotva 26ročný profesor práv chytil sa s chuťou do práce a napísal viac vedeckých kníh o práve, z ktorých niektoré preložené boli i do nemeckej reči a vzbudily pozornosť právnikov nemeckých. Niektoré z jeho právnických kníh boli až tri krát vydané, čo býva veľmi zriedkavé v právnickej spisbe.

Plósz vynikajúc svojou vedou v právnych odboroch povolaný bol z Koložváru za profesora na budapeštiansku právnickú univerzitu a od roku 1880, keď ho vtedajší minister pravosúdia Panler vyslal do Nemecka cieľom študovania tamojších súdnických pomerov, stále pracoval na predpracach zákonov.

S jeho menom súvisia prípravy ku ústnemu a bezprostrednosti spočívajúcemu pokračovaniu v právotných záležitostiach. Zákon o summarňom postupe, ktorý ústne pojednávanie uviedol už aj pri okresných súdoch, je jeho dielom, jako aj plán občianskeho zákonníka, ktorý čaká len na vhodnú príležitosť, aby mohol byť predstretý snemu.

Keď sa stal ministrom pravosúdia Desider Szilágyi, uvážil hlboké vedomosti Plószove a povolal ho do ministerstva pravosúdia za druhého štátneho sekretára a keď vedenie ministerstva prevzal Alexander Erdély, Plósz stal sa prvým štátnym sekretárom v tomže ministerstve. Plósz je od roku 1895 i kraj. vyslancom a od r. 1884 riadnym členom Uh. ved. akademie.

Alexander Plósz jako professor bol pýchou budapeštianskej university. Túžil po vedách a práci. Vyučoval svojich poslucháčov a písal knihy k ľahšiemu osvojeniu si právnickej vedy a keď bol povolaný do ministerstva, jeho pracovná chyža bývala najdlhšie, blboko do noci osvetlená. Jeho uzatvorená povaha kryje dobrotu a úradníci, práve tak jako niekedy jeho poslucháči, ľnú k nemu úprimnou láskou. V privátnom živote ostal vždy skromným, jednoduchým učencom. Krom vedeckých prác jeho jedinou zábavkou je zahradníctvo, ktoré s veľkou radosťou koná v svojej malej zahradôčke pri villo pod Gellértovým vrchom a úprimne teší sa z každého kúska ním vypestovaného ovocia alebo kvetiny.

Vyzvanie k predplateniu!

Blížime sa ku koncu prvej štvrti bežiaceho roku, k tej dobe, keď sa predplatky na časopisy zvykli obnovovať. Túto príležitosť použijeme k tomu, aby sme po prvé tých ctených predplatiťelov, ktorým predplatok koncom tohoto mesiaca sijde, poprosili o čím rýchlejšie obnovenie tohože, za druhé ale aby sme poprosili všetkých priateľov, aby časopis náš čím mohutnejšie rozširovali.

Začiatkom bežiaceho roku sme časopis náš značne zväčšili, tak že je obsah jeho teraz už tak rozmanitý a bohatý, jako obsah žiadneho iného slovenského časopisu. Uznať musíme, že nás ct. obecnosť počtilo dôverou svojou, lebo sa hŕfne hrnie pod naše zástavy. Dosiaľ sme ale nie spokojní s počtom čitateľov našich. Jako v stredoveku jeden francúzsky kráľ na tom nástojil, aby pod jeho panovaním každá rodina mala v nedeľu kura na obed, tak aj my to chceme, aby časopis náš nachádzal sa v nedeľu na stole každej slovenskej rodiny. A preto prosíme priateľov svojich, aby neustávali v rozširovaní «Opravdového Kreššana.»

Programm náš zostane ten samý, za ktorý sme aj dosiaľ bojovali.

Jako dosiaľ, tak aj na ďalej úlohou našou bude dobrý ľud náš slovenský osvietiť a vystrihať, aby neveril tým mnohým novým priateľom, ktorí neprestajne dňom a nocou hlásali, jak veľmi sa starajú o náš slovenský ľud.

Títo noví priatelia sú «ľudári.» Falošnosť ich sme odhalili, jasne sme dokázali, že ačkoli-vek už viac desaťročí žili medzi slovenským ľudom, nikdy sa nehlásili k nemu, nikdy ani len

križom slamy zaň nepreložili. Iba teraz odrazu sa stali takými veľkými priateľmi ľudu asíce preto, **lebo to požaduje ich vlastný záujem.** Kto sa iba vtedy hlási k ľudu, keď to vyžaduje jeho osobný záujem, jeho osobný zisk, **ten nenie, nebol a nikdy ani nebude úprimným priateľom ľudu**

Úlohou našou je ďalej chrániť náš, vždy vlastenecky smýšľajúci ľud pred panslávskymi agitáciami. Panslávski agitátori rozsievajú semeno nenávisti v našom dobrom ľude oproti bratom Maďarom, s ktorými žijeme už od tisíc rokov bez toho, aby kedy bola povstala medzi nami nejaká nesvornosť. My sme užívali svoj materinský jazyk slobodne tisíc liet a užívame ho aj teraz. Nik nám ho nebral a nik nám ho ani neberie. Lúbili sme vlasť našu a ľúbime ju aj teraz a ľúbif ju aj budeme. Nikdy sme nehľadali za hranicami bratov, ani ich nehľadáme, ani ich hľadať nebudeme. Bratmi sú nám Maďari, s tými žijeme a žif budeme. **My sme boli vždy dobrí Uhria, nimi sme a nimi aj zostaneme.** Bojovali sme vždy za vlasť našu drahú, krv svoju sme cedili za celistvosť jej, za zveladovanie jej. Rovné práva s bratmi Maďarmi a s inými vo vlasti žijúcimi národnosťami sme požívali vždy a ich aj požívame.

Bojujeme oduševnene proti zavádzaniam aj panslávskych agitátorov, ktorí sa usilujú zo srdca našich vybiť horúcu lásku k našej milej uhorskej vlasti.

Úfame sa, že ct. obecnosť ako dosiaľ, tak aj naďalej poctí oás *svojou dôverou a horlivo bude rozširovať náš časopis.*

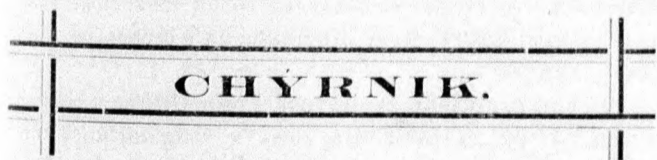
Časopis náš **stojí ročite len 2 zl.**
na pol roka 1 zl.
na štvrt roka — **50 krov.**

Kto sosbiera 5 predplatiteľov, dostane časopis náš zdarma.

Dopisovatelia dostanú tiež zdarma časopis náš.

Predplatelia «Slovenských Novín» dostanú časopis náš za **pol ceny.**

Vlastenecký smer a zásady, ktoré zastávame, zaslúžia všestrannú podporu.

15. marec. Toho roku už po 51. raz zasvätilo Uhorsko deň, v ktorý zasvitlo slnce slobody pre potlačené obyvateľstvo krajiny. Universitná mládež jako. po iné roky, tak i teraz okázala zasvätila deň 15. marca usporiadajúc predpoludním peknú slávnosť v sieni mestského domu a popoludní pred universitným kruhom a sochou

slávneho básnika Petöfiho. Na mestskom dome boli rečovanky a potom kraj. vyslanec Madarász povedal peknú reč ku mládeži, aby sa dobre učila a zachovávala pamiatky slávnych dedov. Pred universitným kruhom odrečil jeden študent báseň „Talpra Magyar!“ a druhý odriekal peknú modlitbu za vlasť a kráľa. Potom študenti sprevádzaní veľkým zástupom obecnosťi tiabli ku soche Petöfiho na dunajskom pobreží, ktorú po pekných rečovankách a speve ovenčili.

Kráľ jako poľovník. Že je náš kráľ i napriek svojmu pokročilému veku ešte vždy dobrým poľovníkom a že čo raz vezme na mušku, to sotva vyhne jeho dobre mierenej guľi, to dokazuje ročná zpráva loveckého úradu v Gedelove. Dľa tohto výkazu jeho veličenstvo len v gedelovskom revíri od 1. februára r. 1898. do 31. januára r. 1899. počas svojich krátkych pobytov zastrelil všetkého spolu 191 kusov diviny, medzi ktorou je 21 diviakov, 119 bažantov, 3 jeleni, 32 zajacov atď. Na poľovačkách usporiadaných dvorným loveckým úradom zastrelilo sa 3215 kusov divočiny, z čoho zajacov a bažantov spolu bolo vyše 2000. Dvorní poľovníci za vyš spomenutý čas zastrelili 14.980 kusov divočiny, zväčšej čiastky všetko škodlivé zvieratá.

Chorý arciknieža. Arciknieža Ernest, ktorý už od dlhšieho času trpí na pľúcny neduh, v posledných dňoch povážlivo ochorel v Arko, v Taliansku.

Stav chorej belgickej kráľovnej v posledných dňoch natoľko sa zlepšil, že jej vyzdravenie považujú lekári za isté.

Magnáti v prospech malých gazdov. Gróf Ferdinand Trautmansdorf svoj 1000 jutrový majetok v Gerendási dal podeliť na menšie kusy a jednotlivé parcelle potom prepustil 530 chudobným rodinám do árendy za veľmi ľavných podmienok. — Gróf Fridrich Wenckheim ale jednu časť svojho v chotári obce Vésztő ležiaceho poľa prepustil obci Vésztő s tým naložením, aby na menšie kusy podelené pole odovzdala 200 chudobným ale usilovným roľníkom do árendy tiež za veľmi ľavných podmienok.

Biskup jako prednášateľ. V prospech pokladnice budapeštianskeho dobročinného spolku evanjelických žien Pavel Zelenka, biskup potisského dištriktu mal veľmi peknú prednášku o svojej ceste do Svätej zeme. Biskup Zelenka, ako známo, zastupoval uhorských evanjelikov na posviacke ev. chrámu Spasiteľa v Jerusaleme, ku ktorej slávnosti pozval ho Vilhelm II. cisár nemecký.

Rodinná radosť v arcikniežacej famílii. Arcikňažna Augusta, manželka arcikniežata Jozefa Augusta dňa 11. t. m. porodila vo Voloske zdravú dcérku. Krstnými rodičmi najmladšej arcikňažny, vnučky to arcikniežata Jozefa, budú arcikňažna Gizella matka arcikňažny Augusty a bavorské knieža Juraj.

Vyznačený uhorský lekár. Srbský kráľ Alexander vyznačil dra Kolomana Müllera min. radcu a správcu Rochusovej nemocnice v Budapešti stredným križom rádu sv. Savy.

Veľkodušný dar. Gróf Alexander Károlyi a vdova po gr. Alojsovi Károlyi darovali svoj hódmezővásárhelyský dom, ktorý cenia na 100.000 zlatých na kat. dievčenskú školu. V novej škole vyučovať budú mníšky.

Ministerský predseda medzi novinkármi. Spolok budapeštianskych novinkárov budúceho týždňa veľkou hostinou zasvätil 51ročnú pamiatku vyhlásenia slobody tlače. Na hostinu pozvali novinkári aj ministerského predsedu Kolomana Szélla, ktorý prisľúbil, že na hostinu príde. Krem ministerského predsedu aj ostatní členovia vlády prisľúbili svoju účasť.

Nová fara v Turci Jako sme boli spomenuli, baňsko-bystrický biskup dr. Karol Rimély mal v úmysle v Turanoch postaviť novú katolícku plebániu, vlastne niekdajšiu plebániu obnoviť. Šlachetný biskup tento svoj úmysel už aj uskutočnil, čím vyhovel dávny túžbam turianskych katolíkov, lebo Turany v posledných časoch patrily jako filiálka ku r. kat. fare sučianskej. Za administrátora novej fary vymenovaný je Ferdinand Lábai, ktorý už 1. t. m. zaujal nový úrad. Počet že vraj i Vrátky majú dostať osobitnú faru.

Kňaz, ktorý spovedáva biedneho vraha našej kráľovnej, menom Blanchard tieto dni bol vo Viedni na výsluchu u jeho veličenstva a potom ponavštevoval všetkých vo Viedni meškajúcich členov panovníckej rodiny.

Otvorenie novej železničnej čiar. Práce okolo krupinskej železničnej čiar následkom prajného počasia natoľko pokročily, že nová čára už snáď koncom tohto mesiaca bude môcť byť odaná verejnej premávke.

Nešťastie jednej rodiny. V jednom írskom meste sa nedávno stalo, že troje odrastených detí rodičov úplne zdravých behom pár dní zblaznelo. Najprv zblaznela najstaršia dcéra, už vydatá a keď ju navštívil jej brat, ženatý kupec a videl v akom stave sa nachodí, zblaznel v nasledujúcom okamihu. Nešťastných prišla navštíviť ich mladšia sestra a uzrúc brata i sestru v pomätenom stave, zblaznela i ona. Všetkých troch odviezli do blázince.

Samovražda. Manželka Júliusa Rissányiho, stoličného úradníka v Trenčíne, rod. Adela Fischer zastrelila sa v jednom kúpeli v Budapešti. Nešťastná ženská už od dlhšieho času trpela na nervovú nemoc a jej rodina obávajúca sa o jej život, dopravila ju do jedného hlavnomestského liečivého ústavu. Rissányička tu však nemala pokoja a proti vôli jej príbudzých zanechala liečivý ústav a najala si súkromný byt. No nemoc jej natoľko sa zmohla, že v chorobnom návale šla do kúpeľa a zastrelila sa.

To je rozum. Sotva sa kto môže pochváliť s takým rozumom, ako má hájnik Ján Bódis v Sóstó pri Stolnom Belehrade. Asiže Jozef Schlic 16-ročný zámočnícky učeň v Stolnom Belehrade so žiaľu, že ho majster potrestal, obesil sa v mestskom sade, ale zbadal to mešťan Ján Bars a chcel samovraha, ktorý vtedy ešte žil, odrezat. Tu však priskočil Ján Bódis a so slovami, že pokým polícia nepríde, nikto na svete nesmie obesenca odrezat, prekazil Barsa v jeho úmysle. Pokým polícia prišla, nešťastný chlapec bol už mŕtvý.

Rekrutačka v trenčianskej stolici začne sa v žilinskom okrese dňa 5. apríla kde si za tri dni budú vyberať súcich šuhajov, ktorých sa hlási 635. Zatým bude nasledovať okres bytčiansky, kde 10., 12. a 13. apríla prežrú 581 vojopovinných. V považsko-bystrickom okrese obzrú 15., 17. a 18. apríla 532 vojopovinných. V púchovskom okrese budú assentirovať dňa 20., 21. a 22. apríla, vojopovinných je 618. V ilavskom okrese 24., 25. a 26. apríla; vojopovinných je 617. V bánovskom okrese dňa 29. apríla a 1. a 2. mája, tu 562 prídu pod mieru. V meste Trenčíne dňa 4. mája bude assentírka ku ktorej dostaviť sa má 52 vojopovinných. — V trenčínskom okrese assentovať budú dňa 5., 6., 8. a 9. mája; počet vojopovinných je 748. V čačianskom okrese 12., 13., 15. a 16. mája; vojopovinných je 770. a konečne v okrese kysucko-novomestskom, kde je 806 vojopovinných, assentovať budú dňa 18., 19., 20. a 23. mája.

Ohavná matka. Koncom januára t. r. v Starej Bystrici (trenčianska stol.) jedna od narodenia slepá dievka Žofia Surovecová porodila zdravého chlapčeka a potom svoj plod usmrtila. Kráľ. súdna stolica v Trenčíne teraz nemilosrdnú slepú matku vzhľadom na mnohé obľahčujúce okolnosti odsúdila na poldruha roka do žalára.

Hrozný skutok z povery. Že jak veľmi je ešte na niektorých miestach ľud zaslepený poverou, svedčí nasledovný prípad. V ungskej obci Fekesháza tieto dni zomrela jedna 90ročná ženská, ktorú na celom okolí považovali za bosorku. Keď starena zomrela, obyvateľstvo sa zľaklo, že zosnulá i po smrti bude strašiť a čary prevádzať a preto na návrh jedného občana, ktorý všetci občania schválili za veľmi múdry, „v záujme celej obce“ mŕtvolu stareny veľkými klincami pribili ku rakve a potom cele uspokojení pochovali v tom presvedčení, že teraz ich už „bosorka“ strašiť nebude. O hroznom skutku dozvedela sa vrchnosť len po pohrabe a proti dedinským mudrcom zaviedla vyšetrovanie.

Zalúbil sa do svojej macochy. Všeobecne sa za to má, že macochy zle nakladajú s deťmi svojich manželov od predošlej ich družky života. Teraz sa ale dokázalo, že to neplatí o všetkých macochách, ba že sú macochy, ktoré si vedia veľmi dobre nakloniť deti obzvlášť keď sú už dospelé, svojich manželov. Stalo sa totiž v jednom sliezskom mestečku, že 45ročný syn jedného 70ročného gazdu ušiel so svojou 26ročnou macochou, treťou to manželkou svojho otca. Zalúbencov polícia na oznámenie otca a manžela chytila, ale i hneď zas pustila na slobodu. Do svojho pastorka zalúbená macocha čaká teraz u svojej sestry, kým rozsobášia ju s otcom jej budúceho manžela.

Draho zaplatená zvedavosť. Franc Csekár z Nagy-Szénásu, ktorý za dlhší čas robil v šalgotárjanských kamenouhelných baňach, doniesol si domov i niekoľko dynamitových patrónov, ktoré potom ukazoval svojim priateľom, vysvetľujúc im brozný účinok dynamitu. Jeden z kamarátov však nechcel veriť jeho slovám a nožikom silno udrel na patrón. Patrón vybušil a roztrhal neveriacemu celé pravé rameno.

Oprava jedného chýru. Nedávno sme spomenuli, že v Spišských Vláškách pracujúci Lúčanskí robotníci istého Adama Zahradníka hodili do ohňa a tak ho chceli upiecť. Teraz však, jako jeden spišský časopis píše, prípad neodohral sa tak strašne, ako to v tom čase písali. Isté je len to, že Zahradník sa pobil s jedným svojím kamarátom a pri tom spadol do rozloženého ohňa, bolesť ale v hneve nepocítil, ba vyskočiac z ohňa schytil sekeru a utekal proti svojmu protivníkovi, ktorý sa ale útekom zachránil. Zahradník len potom spozoroval svoje popáleniny, následkom ktorých v Lúčkach o pár dní zomrel.

Preložený jarmok. Minister obchodu dovolil, aby v gemerskej obci Kokova dňa 3. a 4. apríla vydržiať sa majúci krajský jarmok mohol sa odbyvať dňa 29. a 30. marca. Toto preloženie je výnimočné vzhľadom na veľkonočné sviatky.

Veľká prešibanosť. Ku farárovi v obci Bilhau v Nemecku prišiel jeden mladý párik, oznámiač, že chce vstúpiť do stavu manželského. Keď si duchovný všetko zaznačil uvedúc vec do poriadku a mladoženich pokročil ku stolíku pre svoj klobúk, v tom nádejná nevesta začala zamdlievať a keď by ju duchovný nebol zachytil, bola by padla na zem. Mladoženich použil tento okamih a vytiahol zpod klobúka prichystaný malý fotografický stroj sфотографoval kňaza a nevestu jako boli objatí a potom vyhrážal sa kňazovi, že bude obraz ukazovať po celom meste, jestli mu kňaz istú summu nezaplatí. Duchovný zaplatil peniaze, ale oznámil vec polícii, ktorá prešibaný manželský párik náležite potresece.

Ski v našej armáde. Ski sú také drevené korčule, dlhé vyše metra, ktoré si človek v prostriedku pripraví môže na nohy a tak môže klzať sa po i menej zamrznutom snehu, lebo následkom dĺžky korčul sneh sa pod ním ťažko preborí. Tieto korčule, ktoré vzaly svoj pôvod zo Švédska a všeobecne menujú sa *ski*, upotrebujú už aj pri vojsku a na týchto ski jedon bataillon 34. pešieho pluku ležiaciho v Levoči tieto dni konal zaujímavú cvičbu vo vysokých Tatrách. Všetci vojaci a dôstojníci mali na nohách ski a od Štrby na týchto pustili sa po snehom zapadlých cestách. Cvičba skončila sa s pekným zdarom, lebo vojsko za jednu hodinu prebehlo 10 kilometrov. Pri prekážkach javilo mužstvo tiež veľkú zručnosť, bez ťažkosti preskakovalo i na 3—4 metre široké priekopy. Najdlhší pochod bol zo Štrby cez Kežmark po Iglov. Túto 54 kilometrov dlhú cestu prekonali vojaci na ski za šesť hodín.

Drahocenná biblia. V pápežskej knižnici v Ríme nachodí sa jedna veľmi drahocenná a zároveň najväčšia biblia. Písaná je hebrejsky a váži 160 kilogrammov tak že ju sotva unesú traja India. Roku 1512, ako sa udáva, túto bibliu chcel kúpiť syndikát benátskych židov od pápeža Júliusa II. za takú váhu zlata, jako váži biblia. Dľa dnešnej ceny zlata obsahovala by summa zodpovedajúca váhe biblie 1 million 800.000 korún.

Jako zkusuje nemecký cisár svojich vojakov. Nemecký cisár Vilhelm má vo zvyku tu i tu zkusiť svojich vojakov jako zachováajú vojenskú regulu. Tým cieľom

oblečie si dlhý kepeň, čiapku zatlačí na oči a neočkávané objaví sa v daktorej kasárni a potom si vyzre človeka ku zkúške. Tak aj nedávno pristúpil k jednému vojakovi na stráži a opýtal sa ho, či prijme od neho peniaze. Vojak poznal cisára a dobre znájuce inštrukcie, odvrhol ponuknutý mu dar. Cisár sa ho potom pýtal, že jako by ho mohol odmeniť za jeho verné pridržanie sa regule. Vojak odpovedal: „Veličenstvo môže položiť dar vedľa neďalekej sochy.“ — Cisár chcel vedieť čo učiní vojak s peniazmi, a preto sa spýtal: „Za to si zajste urobíš zajtra dobrý deň?“ — „Nie veličenstvo“ — odpovedal vojak. — „Čo teda urobíš s peniazmi?“ — „Schovám si tieže na pamiatku“, znela odpoveď vojaka. Po odchode cisára šiel vojak ku označenej soche a skutočne našiel tam päťmarkový peniaz

K OBVESELENIU.

Z kasárne.

Kaprál: Kubásko, vy ste predsa len najväčší hlupák v celom regimente! Či máte aj bratov?

Kubásko: Áno, pán kaprál, jedného brata mám ešte!

Kaprál: Tak? A či je ten tiež taký hlúpy ako vy?

Kubásko: Ešte je hlúpejší ako ja!

Kaprál: A čím že je?

Kubásko: Kaprálom, pán kaprál!

Cena potravných článkov.

Budapešť, 16. marca.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Horúdzina* predok 72, zadok 76, polievková 76, jazyk 75, obličky, ľadviny 90, čistené 220 krov za 1 klgr. — *Baranina:* predok 38, zadok 48 krov za 1 klgr. — *Teľčina:* 76, lopatka 80, stehno 90 krov za 1 klgr. — *Bravčovina:* 58, stehno a lopatka 60 krov za 1 klgr. — *Šunka:* pražská 90, košícká 000 krov za 1 klgr.

Masť: Sviňská 64 krov, loj 60 krov, slanina ku roztopeniu 60 krov a husacia masť 110 krov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 70, sliepku 70, kohúta 110 krov. Za jednu tučnú kačku 160, za tučnú hus 350 krov. — *Očistená drúbež:* kura 70, sliepka 120, kapuň 120 krov, hus 350 (za jeden klgr. 70 krov), morka za 1 klgr. 65 krov, a kačka za kus 150 krov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 46 kusov za 1 zl., menšie 16 kusov za 48 krov, ku čaju 7 kusov za 20 krov.

Ryby: Kapor 80, sumec 80, štika 80, zubáč 150, jesater 220, okuň 80 krov za 1 klgr.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 95, ku čaju 115 krov za 1 klgr. Brindza 22 krov za kilo. — Smotana 24 krov za liter. — Pár holubov 50 krov, divá hus —, divá kačka 80, jarabica 100 krov za kus. — Zajac za kus 1 zl. 30 krov. — 1 klgr. divej svine 60 krov, srny 65 krov.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo: 0	1	2	3	4	5
zlat. 16.70	16.00	15.50	14.90	14.20	13.50
číslo: 6	7	7½	8		
zlat. 12.60	10.30	7.50	5.70		

Pšeničné otruby drobné po zl. 4.30, hrubé po 4.20.

Zeleniny: Zemiaky ružiaky zl. 2.00—2.20, žlté

zl. 2.40—2.80, rožky zl. 5.00—6.00, biele zl. 1.20—1.35. za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) zl. 4.00—10.00 m. c. *Cibula* zl. 5.00—6.00 m. c. *Zeler* 100 kusov zl. 1.00—1.50.

Strova: *Hrach* nový 70 kr., čistený starý 13—15 krov za klgr. *Šošovica:* domáca 7—9 za klgr. *Riža* 10 krov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 13—18 krov, čierny 11—14 krov za kilogrammu.

Prosíme pozor dať.

V Uhorsku veľmi je rozšírené v obchode závratníctvo a ziskuchtivosť. Od tej doby čo som s kosou „sv. Antona“ ktorej chýr rozšíril sa po celej krajine, závratníkom trochu na prsty klepol, všemožnými figlami napodobňujú ju a podvadzajú ľudí, že ich ľahký tovar je kosa „sv. Antona“, proti tomu osvedčujem sa, že v Uhorsku nedržim ani jednatela ani podomníka. Opravdovú kosu „sv. Antona“ len u mňa možno dostať.

Ctené vidiecke obecnstvo nemôže sa zaobísť bez jedného nástroja, bez kosa. Dobrá kosa je poklad; zlá kosa je taká ostuda, ktorá ani toho nenie hodná, aby sme ju do ruky chytli. Každý to dobre vie, a predsa mnohí slepo veria týmto dotieravým odpredačom zriedkavými ľúbkavými výrazmi vychválených kôs. Toto je tá jediná kosa, ktorá doposiaľ nad všetko očakávanie úplne vyhovela žiadostiam kupujúcich.

Kosa „Sv. Antona“

právne zaslúži byť menovaná kosou ľudu, ako ju na mnohých miestach menujú.

Tofkých a takých uznání pôvod je ten, že je ona trváca, není ani pritvrdá, ani primáka a podivuhodne ľahká.

Kosa je tenká, ale hrdlo má mocné, šikuje sa ona do ruky obyčajného kosca; nemusí sa ku kováčovi poslať, aby jej zohol hrdlo, pretože následkom tohoto obyčajne zmkne zadná časť kosa.

Veľa gazdov následkom chybného kovania aj tú najlepšiu kosu pokazí. Pri kose «sv. Antona» nemôže sa to stať, pretože ona už vo vykovanom a vyprobovanom stave dostane sa do ruky kosca.

Po jednom kovaní aj behom viac dní dobre kosí kosa „sv. Antona“ a po jednom ostrení aj na 150 krokov sa dá s ňou dobre kosiť aj tá najtvrdšia brehová tráva.

Za každý kus dobre stojím; nezodpovedajúci zamením.

Ceny kosí „Svätého Antona.“

Cena kusu:	zl. 1.—	1.05	1.10	1.15	1.20	1.25	1.30	kr.
Dĺžka v centimetroch:	70	75	80	85	90	95	100.	

Amerganský kosový kameň (oslička) je veľmi zodpovedajúci tomu cieľu. Cena 25 kr., 10 kusov 2 zl. Striebornovo-ocelová babka s kladivkom v skovadle 85 krajciarov. — Ocelové kosáky «sv. Antona» po kuse 35 kr., 10 kusov 3 zl. — Pri objednaní 5 kôs franko, pri objednaní 10 kusov jedenásty sa pridá.

Jozef Sohr v Somogy-Szille.

Kosa len vtedy je opravdová, jestli na stupni je môj ochranný znak, na tabuli ale toto sa dá čítať: Ocelová kosa «sv. Antona» Sohra.

Obrázkové cenníky zašlem zdarma. (15).

Budapešťianska bursa s úradným značením cien dňa 16. marca.

Obilie	Jakoš na hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere		Peniaze	Tovar	Cenné papiere		Peniaze	Tovar
		od	do								
Pšenica banátska	75—80	9.70	10.45	Štátny dlh				Prvá uhor. poisť. spol.	3300	3340	—
„pešťianska	75—80	9.90	10.55	Uhorská zlatá renta 4%	119.80	120.20	Pešť. uh. kupec. b.	1112	1415	—	
„stolnobebradská	75—79	9.90	10.50	„korunová renta 4%	92.75	98.25	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa	7950	8000	—	
Raž (žito)	70—72	7.75	7.95	Uhorské regálové úpisý 4½%	100.75	101.75	Šalgotarjánska baňa na uhlie	106.00	108.00	—	
Jačmeň na krm.	60—63	6.20	6.50	„premiové úpisý	161.50	162.50	Záložné listy.				
„na páku	67—64	6.60	7.40	Uhorská fiasko-segedínska po- lička 4%	141.50	142.50	Uhorského pozem. úverového ústavu 4%	96.50	97.50		
„na várku	64—66	7.60	8.40	Uhorská žel. poľička 4½% v zl.	121.00	122.00	Uhorského úver. záložného ús- tavu 4½%	100.05	101.00		
Ovos	39—41	5.80	6.15	„vyvážkové úpisý 4½%	96.75	97.75	Uh. úver. ústavu s prémieu 4%	121.00	122.00		
Kukurica	75	4.90	4.70	Spoločná poľička v bež. penia- zoch 4½%	100	101.50	Peniaze.				
Proso	—	4.15	4.30	Žreby.			Cisársky dukát	5.69	5.74		
Repica	—	11.20	12.30	Spolku „Jó zsv“	3.57	3.80	Dvadsať-frankovník	9.56	9.60		
Ďatelinové semá, luc.	—	48.—	58.—	Uhorského „Červeného križa“	9.25	9.75	Nemecká ríšska marka	58.95	59.15		
„červené	—	39.—	42.—	Rakúskeho	20.50	21.00	Striebro	—	—		
Svináka masť pešťianska	—	54.50	55.00	Bazilik	8.20	6.70					
„vidiecka	—	—	—								

Tlačou cis. a kráľ. dvornej knihtačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.